

Мовчання ягнят

КУПИТИ

Убивця і колишній судовий психіатр Ганнібал Лектер усе ще перебуває в тюремній психіатричній лікарні. Цього разу до нього по допомогу у встановленні особистості чергового серійного злочинця звертається молода стажистка ФБР Кларіс Старлінг. І поки між ними зав'язуються непрості стосунки, маніяк на прізвисько Баффало Білл викрадає доньку сенатора. У ФБР є три дні, щоб знайти дівчину, а для Ганнібала це шанс на укладання вигідної угоди. Яким він неодмінно скористається...

Сенсаційна екранізація роману «Мовчання ягнят» (в 1991 році) отримала 5 премій «Оскар».

Саме в цьому фільмі Ентоні Гопкінс вперше виконав роль Ганнібала Лектера, якого можна бачити в фільмі загалом не більше 16 хвилин, однак це дозволило актору отримати «Оскар» у номінації «Найкраща чоловіча роль». Цей факт дотепер є неперевершеним досягненням.

КУЛЬТ**READ**

МОВЧАННЯ ЯГНЯТ

ТОМАС ГАРРІС

КСД

КУЛЬТ**READ**

THOMAS HARRIS

THE SILENCE OF THE LAMBS

A NOVEL

ТОМАС ГАРРІС

МОВЧАННЯ ЯГНЯТ

РОМАН

ХАРКІВ
2023 КСД

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2023

ISBN 978-617-15-0303-8 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Перекладено за виданням:

Harris T. The Silence of the Lambs : A Novel / Thomas Harris. — London : Arrow, 2013. — 448 p.

Переклад з англійської *Анастасії Рогози*

Обережно! Ненормативна лексика!

Гарріс Т.

Г21 Мовчання ягнят : роман / Томас Гарріс ; пер. з англ. А. Рогози. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2023. — 400 с.

ISBN 978-617-15-0173-7

ISBN 978-0-099-58657-9 (англ.)

Убивця і колишній судовий психіатр Ганнібал Лектер усе ще перебуває в тюремній психіатричній лікарні. Цього разу до нього по допомогу у встановленні особистості чергового серійного злочинця звертається молода стажистка ФБР Кларіс Старлінг. І поки між ними зав'язуються непрості стосунки, маніяк на прізвище Баффало Білл викрадає доньку сенатора. У ФБР є три дні, щоб знайти дівчину, а для Ганнібала це шанс на укладання вигідної угоди. Яким він неодмінно скористається...

УДК 821.111(73)

© Yazoo Fabrications, Inc., 1988

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад, 2016

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2023

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2023

Якби я, подібно до людей, боровся зі звірами в Ефесі, яку я мав би з того користь, якщо мертві не воскресають?

Перше послання св. апостола Павла до Коринтян, 15:32

Чи мушу я дивитися в кільце на голову смерті, що проступає на моїм обличчі?

Джон Донн. Посвяти^{[1](#)}

^{[1](#)} Джон Донн (1572—1631) — англійський поет-метафізик. Прозовий цикл «Посвяти на нагальні випадки» («Devotions upon Emergent Occasions») написав, помираючи від тифу.

Від автора

Двадцять п'ять років тому в Сеґ-Гарборі, у будинку з похилою підлогою, я написав завершальні слова: «у мовчанні ягнят». Раптом я усвідомив, що закінчив роман і ось переді мною на сторінці стоїть назва книжки. Я відчув укол радості, відштовхнувся від стола й покотився назад на стільці, доки не врізався в стінку.

Тоді я перебував у полоні персонажів роману, чув у кімнаті запах кордиту, мені хотілося вимовити вголос імена людей, яких люблю.

Втрутився дитячий спогад: іще малим хлопчиком я грався в ковбоїв і підстрелив горобця; я стояв серед трави й дивився на пташку, таку теплу в моїй руці, а щоки пекло від сліз.

Я похитав головою й замислився про початки...

***

Колись давно журнал «Argosy»² доручив мені поїхати до в'язниці штату Нуево-Леон у місті Монтеррей, Мексика, щоб узяти інтерв'ю в американця, якого засудили до смертної кари за вбивство трьох молодих людей.

Мені було тоді двадцять три роки, і я гадав, що після висвітлення поліцейської операції в Техасі спізнав усі премудрості життя.

В'язня звали Дайкс Еск'ю Сіммонс, колишній пацієнт психіатричної лікарні. Коли я вперше на нього глянув, то побачив перед собою білого чоловіка, приблизно п'ять футів одинадцять дюймів, сто сімдесят п'ять фунтів³, із посивілим каштановим волоссям. Особливі прикмети: погана пластика за Лімбергом⁴ на заячій губі, маленькі шрами на голові. У нього були очі навіженої черепахи. Більшість часу він затуляв їх парою чорних окулярів.

Сіммонс відрекомендував мені кількох своїх товаришів: один — судовий службовець у його справі (який тепер сидів за розкрадання майна), а ще фотограф-новинар, який знімав наручні годинники з мертвих і поранених в автомобільних аваріях. Фотограф підкотив - рукав і показав мені п'ять годинників, запропонувавши за хорошу ціну «Bulova»⁵ із брудним ремінцем.

Сіммонс також представив мені свою дружину, гарненьку медсестру з Огайо, яка побралася з ним уже після того, як він опинився у в'язниці. У суботні вечори їм дозволяли шлюбні візити, і, щоб побути на самоті, вони завішували ґрати камери ковдрами.

На жінку було приємно поглянути — оаза спокою в такому місці.

Десь за рік до того Сіммонс спробував утекти, підкупивши охоронця, щоб той не замкнув двері й лишив йому пістолет. Сіммонс передав гроші, підійшов до заповітних дверей і збагнув, що його підставили, а двері й досі замкнені. Охоронець засунув гроші в штани й підстрелив Сіммонса. Він лежав і стікав кров'ю на потрісканій землі. І не помер тільки тому, що його врятував напрочуд умілий тюремний лікар.

Коли я поцікавився лікуванням Сіммонса, наглядач відімкнув для мене в'язничний медпункт.

Лікар Салазар був маленьким граційним чоловіком із темно-рудим волоссям. Він стояв майже нерухомо, у його поставі вчувалась певна елегантність. Він запропонував мені присісти.

Меблів було мало. Ми сиділи на стільцях. У шафі під стіною стояли склянки з етикетками. Кілька медичних інструментів. Голка, нитка, стерилізатор, ножиці з тупими кінцями для розрізання бинтів і, що цікаво, гінекологічне дзеркальце.

Лікар відповів на мої запитання з приводу вогнепального поранення, пояснив, як зупинив кровотечу.

Лікар Салазар склав пальці драбинкою під носом і поглянув на мене.

— Містере Гарріс, що ви відчували, коли дивилися на Сіммонса?

— Намагався зрозуміти, чи підходить він під опис убивці, який дали свідки.

— А крім цього, ви склали якесь враження?

— Та ніякого.

— Він охоче відповідав на запитання?

— Ну, так, але я зробив із цього небагато висновків. Він досить товстошкірий. Він ті відповіді вже напам'ять витовк.

— Відповіді на очікувані запитання. Він надягнув свої сонцезахисні окуляри?

— Так.

— Але ж у камері тьмяно, правда?

— Так.

— Як ви гадаєте, чому він надягнув окуляри?

— Може, хотів якось сховатися.

— А вам не здалося, що окуляри надають певної симетрії його обличчю? Покращують зовнішність?

— Я справді про це не думав, лікарю. Він має такий вигляд, наче його багато били, і то в голову.

Лікар Салазар заплющив очі — можливо, у пошуках терпіння — і тоді знову їх розплющив. Очі лікаря були бордовими⁶ з мерехтливими бурштиновими цятками.

— Він трохи повертав обличчя вбік, коли говорив із вами, градусів на десять ліворуч?

— Може, він відводив погляд, так часто роблять.

— Як ви гадаєте, Сіммонс огидний? Губу йому зашили не дуже добре, так?

— Так.

— Ви ще побачитеся із Сіммонсом, містере Гарріс?

— Певно, що так. Нам мають дозволити зробити кілька знімків із його машиною.

— У вас є з собою сонцезахисні окуляри, містере Гарріс?

— Так.

— Я вам не радив би вдягати ті окуляри, коли будете ставити йому запитання.

— Чому?

— Бо він бачить у скельцях своє відображення. Як ви гадаєте, Сіммонса мучили на перервах у школі через його фізичні вади?

— Мабуть. Звична справа.

Здавалося, лікар потішився з своєї відповіді.

— Так. Звична. Ви бачили фотографії жертв, двох молодих жінок та їхнього маленького братика?

— Так.

— Як ви вважаєте, вони були привабливими молодими людьми?

— Авжеж. Приємна молодь із хорошої родини. Із гарними манерами, як мені розповідали. Ви ж не хочете сказати, що вони його спровокували?

— Звісно, ні. Але якщо з тебе знущалися в дитинстві, то знущання легко... уявляти.

Він поглянув на мене, і його вираз змінився, обличчя мов поширшало, наче міль розправила крила, і на них показалося совине лице.

— Ви *журналіст*, містере Гарріс. Що ви напишете у своєму журналі? Як лікується страх знуцання *по-журналістськи*? Скористаєтесь якимось *дотепом* на кшталт: «шкільні справи пекельні, мов у чорта на пательні»?

Тієї миті охоронець постукав у двері кабінету й просунув голову всередину.

— Лікарю, пацієнти прийшли.

Лікар Салазар підвівся:

— Прошу мене вибачити.

Я подякував лікареві й попрохав зателефонувати мені, якщо він буде проїздом у Техасі, — зустрінемося за ланчем, або за чаркою, або щось таке. Озираючись на ті події, я не пригадую в його відповіді жодної іронії:

— Дякую, містере Гарріс. Звісно, зателефоную, як подорожуватиму наступного разу.

У в'язничному коридорі біля його кабінету чекали двоє охоронців і медсестра з сусіднього монастиря, які привели невелику групу городян.

То були чоловіки й жінки в напрасованому робочому одязі та гуарачах⁷, поначищуваних на візит до лікаря. Пацієнти ззовні, сусіди, яких Салазар лікував безкоштовно.

Наглядач вийшов зі мною надвір. Я подякував йому за час, який він мені приділив, і додав, що ціную допомогу лікаря. Я спитав, скільки років Салазар працює в цій в'язниці.

— Омбре⁸! То ви не знаєте, хто він?

— Ні. Ми говорили про Сіммонса.

Наглядач розвернувся до мене на сходах:

— Цей лікар — убивця. Як хірург, він може запакувати тіло жертви в напрочуд маленьку скриню. Він ніколи звідси не вийде. Він божевільний.

— Божевільний? Але ж до нього ходять пацієнти.

Наглядач стенив плечима й простягнув до мене долоні:

— Із бідними він не божевільний.

***

Я поїхав додому й написав статтю про Дайкса Сіммонса.

Одне зачепилося за інше. Я висвітлював злочини в інших містах Мексики і того лікаря більше не бачив.

Тим часом дружина Сіммонса оголосила, що вагітна. Із плином тижнів вона почала потроху більшати. Десь у третьому триместрі в суботу відбувся шлюбний візит, і того ж дня прийшли медсестри з монастиря, щоб доглядати хворих в'язнів. Дружина Сіммонса пішла додому вже надвечір.

Коли тієї суботи медсестри зайшли до в'язниці, їх було дванадцятьоро. А вийшло того вечора тринадцятьоро. Однією з них був Дайкс Сіммонс, який надягнув чернече вбрання й туфлі, що дружина пронесла під сукнею для вагітних.

Сіммонс утік назад, до Техасу. За кілька місяців його знайшли мертвим в автомобілі після бійки у Форт-Ворті.

Лікар Салазар відбув у в'язниці двадцять років. Коли його звільнили, він подався в найбідніший район Монтеррея й лікував старих і бідних. І звали його не Салазар. Облишмо його в спокої.

***

Багато років по тому я намагався написати роман. Моєму детективу треба було поговорити з людиною, наділеною особливим баченням злочинного розуму. Я загубився в тунелях роботи і плентався за своїм детективом, коли він зайшов до Балтиморської лікарні для психічно хворих злочинців, щоб проконсультуватися з в'язнем. Як ви гадаєте, хто чекав на нього в камері? То був не лікар Салазар. Але саме через лікаря Салазара я зумів розпізнати його колегу зі схожою практикою, Ганнібала Лектера.

Томас Гарріс Сет-Гарбор, штат Нью-Йорк Травень 2013 року

² Американський палп-журнал (дешеве масове літературне видання), який існував у 1882—1978 рр.; Т. Гарріс писав для нього кримінальні оповідання.

³ ≈ 1,8 м, 79 кг.

⁴ Метод Лімберга (пластика зустрічних трикутників) — спосіб зшивання шкіри, коли зустрічні пасма з'єднуються не в прямий шов, а в довільну геометричну фігуру чи зигзаг, щоб якомога економніше й раціональніше використати шкіру.

⁵ Американська марка годинників, найбільш масова на початку ХХ століття.

⁶ Насправді «бордові очі» (maroon eyes) мають не зовсім бордовий колір. Згідно з юристом і антропологом Альфонсом Бертильйоном, цей термін уживається, коли райдужка містить темно-коричневий, майже чорний пігмент, а колір «однорідний і нагадує оболонку каштана... стиглого, чистого й блискучого».

[7](#) Мексиканські сандалі з плетеної шкіри.

[8](#) Hombre! (*исп.*) — Чоловіче!

Розділ 1

Відділ поведінкової психології ФБР, який займається серійними вбивствами, розташований на нижньому поверсі Академії в Куантіко⁹, у напівпідвальному приміщенні. Кларіс Старлінг прибула туди, розгарячившись після швидкої прогулянки від Алеї Гогана¹⁰, де стрільбище. У волоссі заплуталися травинки, на вітрівці Академії ФБР також лишилися зелені плями після того, як Кларіс припадала до землі під вогнем на практиці операції затримання, що проводилася на плацу.

У приймальні нікого не було, і Старлінг швиденько обтрусилася, побачивши своє відображення у скляних дверях. Вона знала, що має чудовий вигляд без усілякого чепуріння. Її руки пахли порохом, але часу мити їх не було — повістка від начальника відділу Кроуфорда вимагала з'явитися негайно.

Вона знайшла Джека Кроуфорда в одному з безлюдних захищених кабінетів. Він стояв біля чийогось робочого стола й розмовляв по телефону, і вперше за рік Кларіс отримала шанс його роздивитися. І від побаченого занепокоїлася.

Зазвичай Кроуфорд скидався на підтягнутого інженера середнього віку, який, певно, оплатив своє навчання в коледжі завдяки бейсболу — вправний кетчер, жорсткий, коли доводилося захищати дім¹¹. Тепер він схуд, комір сорочки здавався зашироким, а під почервонілими очима виднілися темні набряки.

Кожен, хто читав газети, знав, що відділу поведінкової психології зараз непереливки. Старлінг загадалася, чи не наступив Кроуфорд на корок. Хоча насправді це було малоймовірно.

Кроуфорд завершив розмову різкою відповіддю «Ні!», потім дістав із-під пахви папку й розгорнув її.

— Старлінг, Кларіс М., доброго ранку, — сказав він.

— Вітаю, — вона всміхнулася, виключно з чемності.

— Усе гаразд. Сподіваюсь, я вас не наполохав своїм викликом.

— Ні, — відповіла Старлінг і подумала: «Хоча це не зовсім правда».

— Ваші інструктори розповідають, що ви добре навчаєтеся, у десяти кращих студентів у класі.

— Я сподіваюсь, хоч офіційні дані досі не оприлюднені.

— Я цікавлюся час від часу.

Старлінг здивувалася. Вона вже була записала Кроуфорда до когорти дволиких покидьків, які заманюють наївних сержантів на службу.

Вона познайомилася з Кроуфордом, коли його запросили читати лекції в Університеті штату Вірджинія. Однією з причин, які привели Кларіс у Бюро, стала якість його семінарів із криміналістики. Коли Старлінг пройшла кваліфікаційний відбір в Академію, то написала Кроуфорду записку, але він так і не відповів і протягом трьох місяців, поки вона проходила навчання в Куантіко, не звертав на неї жодної уваги.

Старлінг була з тих, хто не просить про послуги й не набивається в друзі, та все одно її прикро вразила поведінка Кроуфорда. Але зараз, у його присутності, Кларіс знову відчула до нього симпатію, хоч як їй не хотілося цього визнавати.

Із Кроуфордом, вочевидь, було щось не так. Окрім розумових здібностей, йому був притаманний певний хист, який Старлінг уперше помітила завдяки його вмінню добирати кольорову гамму й тканини в одязі, навіть у рамках одноманітного дрес-коду агентів ФБР. Зараз Кроуфорд мав охайний, проте змарнілий вигляд, наче в птаха, що скидає пір'я.

— З'явилася робота, і я згадав про вас, — промовив він. — Власне, це не зовсім робота, радше цікаве доручення. Скидайте мотлох Баррі з отого стільця й сідайте. Тут написано, що після того, як ви закінчите Академію, хотіли б отримати місце безпосередньо у відділі поведінкової психології.

— Так.

— Ви знаєтеся на криміналістичній експертизі, але жодного досвіду роботи в правоохоронних органах. За нашими критеріями потрібно мати шість років як мінімум.

— Мій батько був офіцером поліції, я знаю, що то за життя.

Кроуфорд злегка всміхнувся:

— Що ви *справді* маєте, так це диплом із двох дисциплін: психологія та криміналістика, і... скільки років ви проходили літню практику в центрі психічного здоров'я, два?

— Два.

— А ваша ліцензія психотерапевта? Ще дійсна?

— Термін закінчується за два роки. Я отримала її ще до ваших семінарів в університеті... до того як вирішила цим займатися.

— А тоді потрапили в мертвий сезон у наборі співробітників.

Старлінг кивнула:

— Мені пощастило — я вчасно дізналася й встигла перекваліфікуватися на експерта-криміналіста. Щоб мати змогу працювати в лабораторії, поки в Академії з'явиться вакансія.

— Ви мені писали про своє зарахування, так? І, здається, я вам не відповів. Тобто знаю, що не відповів. А слід було.

— У вас і без того багато клопоту.

— Ви чули про ПЗНЗ?

— Чула, що це Програма запобігання насильницьким злочинам.

У «Правоохоронному віснику»¹² пишуть, що ви укладаєте базу даних, але ще не запустили її в дію.

Кроуфорд кивнув.

— Ми розробили анкету. Вона підходить під усіх відомих на цей час серійних убивць, — сказав він і подав Кларіс товстий стос паперів у нетривкому зшивачі. — Це розділ для слідчих, а це — для жертв, якщо хтось вижив. Синім позначено запитання, на які вбивця відповідає за власним бажанням, а рожевим — низку запитань, які експерт ставить убивці й занотовує його реакції разом із відповідями. Багато роботи з документами.

Робота з документами. Корисливий інтерес Старлінг підняв носа й принохувався, наче нетерплячий бігль. Кларіс відчувала, що пахне працевлаштуванням — мабуть, утомливе доручення згодовувати необроблені дані новій комп'ютерній системі. Її вабила можливість потрапити до відділу поведінкової психології — на будь-яку посаду, але вона знала, що відбувається з жінкою, коли на неї поставили тавро секретарки, — його вже до кінця життя не змиєш. Доведеться обирати, і Кларіс хотілося зробити правильний вибір.

Кроуфорд наче чекав на щось — певно, він щось у неї спитав. Старлінг почала похапцем пригадувати.

— Які тести ви проводили? Міннесотський багатопрофільний був? Роршах?

— МБОО — так, Роршах — ніколи, — відповіла вона. — Ще проводила тематичний апперцептивний, а дітям давала Бендер-

гештальт¹³.

— Старлінг, вас легко налякати?

— Поки що ні.

— Розумієте, ми спробували опитати й дослідити всіх тридцятьох двох серійних убивць, які наразі перебувають за ґратами, щоб скласти базу даних для формування психологічних портретів у нерозкритих справах. Більшість погодилися на тест — як на мене, найчастіше їх спонукає бажання похизуватися. Двадцять сім осіб охоче з нами співпрацювали. Четверо з них сиділи в камері смертників, розгляд апеляцій загальмувався, тому з ними все зрозуміло. Але той, хто був потрібний нам найбільше, так і не пішов на поступки. Я хочу, аби ви відвідали його завтра в психіатричній лікарні.

Кларіс Старлінг відчула, як у грудях радісно забилося серце, але й стривожилася.

— Хто об'єкт дослідження?

— Психіатр — доктор Ганнібал Лектер, — відповів Кроуфорд.

Після того як прозвучало ім'я, ненадовго запанувала мовчанка — як це завжди буває в цивілізованому товаристві. Старлінг уважно дивилася на Кроуфорда, але той нічого не казав.

— Ганнібал-канібал, — промовила вона.

— Так.

— Так, ну... Гаразд, добре. Я рада, що мені випала така нагода, але, ви ж розумієте, мені треба знати — чому саме я?

— Загалом через те, що ви вільні, — відповів Кроуфорд. — Я не очікую, що він погодиться на співпрацю. Він уже відмовився, але опосередковано — через директора лікарні. А мені треба звітувати, що в нього побував кваліфікований експерт і попросив його особисто. Є певні причини, вони вас не обходять. У відділі не лишилося вільних людей, аби цим займатися.

— Ви в скруті — Баффало Білл і ці події в Неваді¹⁴, — сказала Старлінг.

— Точно. Стара історія — бракує теплих тіл.

— Ви сказали, треба йти завтра, ви поспішаєте. Якийсь зв'язок із поточною справою?

— Ні. А хотілося б.

— Якщо він мені відмовить, вам усе одно буде потрібна психологічна оцінка?

— Ні. Я вже під зав'язку ситий оцінками незговірливого пацієнта доктора Лектера, і всі вони різні.

Кроуфорд витрусив на долоню дві таблетки вітаміну С й розвів водою алказельцер, щоб їх запити.

— Розумієте, це просто смішно. Лектер — психіатр, і сам дописує в психіатричні журнали — неймовірні статті, — але ніколи не розглядає власні маленькі відхилення. Одного разу він удав, що згоден допомогти директору лікарні Чилтону з якимись тестами, коли на пеніс надягають чохол для вимірювання тиску й показують фотографії автокатастроф. А тоді Лектер першим опублікував те, що йому вдалося дізнатися про Чилтона, й пошив того в дурні. Він відповідає на серйозні листи, які йому пишуть студенти психіатричного відділення і які не стосуються його власного випадку, але це й усе. Якщо він не стане з вами говорити, то доповідайте по суті. Який він має вигляд, яка обстановка в камері, що він робить. Передайте місцевий колорит, так би мовити. І пильнуйте пресу, як будете заходити до лікарні та йти звідти. Я не про справжню пресу, а про жовту. Вони люблять Лектера навіть більше за принца Ендрю¹⁵.

— Якийсь низькопробний журнал запропонував йому п'ятдесят тисяч доларів за кілька рецептів, так? Здається, я щось пригадую, — сказала Старлінг.

Кроуфорд кивнув:

— Я певен, що «Народне базікало»¹⁶ підкупило когось із лікарняного персоналу і там можуть дізнатися про ваш візит, коли я про нього домовлюся.

Кроуфорд нахилився вперед, і його обличчя зупинилося навпроти Старлінг на відстані двох футів¹⁷. Вона помітила, як мішки під очима розпливлися в нижніх скельцях його двофокусних окулярів. Нещодавно він полоскав рот лістерином.

— А тепер мені потрібна вся ваша увага, Старлінг. Ви мене слухаєте?

— Так, сер.

— Будьте дуже обережні з Ганнібалом Лектером. Доктор Чилтон, начальник психіатричної клініки, обговорить з вами процедуру, якої ви

маєте дотримуватися під час відвідин. У жодному разі не відхиляйтеся від неї. *Не відхиляйтеся ні на йоту, із жодної причини.* Якщо Лектер узагалі з вами заговорить, то просто заради того, аби щось про вас дізнатися. Саме з такою цікавістю змії зазирають у пташині гнізда. Зрозуміло, що під час бесіди завжди доводиться обмінюватися репліками, але не розповідайте йому ніяких деталей із біографії. Не треба, щоб у нього в голові опинилася ваша особиста інформація. Ви знаєте, що він зробив із Віллом Ґремом.

— Я читала, ще коли це сталося.

— Він випатрав Вілла ножем для різання лінолеуму, коли той його розкусив. Вілл дивом не помер. Пам'ятаєте Червоного Дракона? Лектер нацькував Френсіса Доларгайда на Вілла та його родину. Тепер обличчя Ґрема має такий вигляд, наче його намалював якийсь довбаний Пікассо, і все через Лектера. У лікарні він пошматував медсестру. Виконуйте свою роботу й ніколи не забувайте, хто він такий.

— І хто ж він? Ви знаєте?

— Знаю тільки, що він монстр. Ніхто не скаже нічого більш конкретного. Можливо, у вас вийде дізнатись. Я обрав вас не навмання, Старлінг. Ви поставили мені кілька цікавих запитань, коли я викладав в Університеті Вірджинії. Директор отримає рапорт за вашим підписом, якщо документ буде зрозумілий, стислий і чіткий. А це вже мені вирішувати. Ваша доповідь повинна бути й буде в мене на столі до дев'ятої ранку в неділю. Гаразд, Старлінг, дійте згідно з установленим порядком.

Кроуфорд усміхнувся Кларіс, але його очі були мертві.

[9](#) Куантіко (раніше Потомак) — місто в штаті Вірджинія, де розташовані Академія та Лабораторія ФБР, одна з найбільших баз морської піхоти США, тренувальна база Управління боротьби з наркотиками та ін.

[10](#) Hogan's Alley — комплекс тактичної підготовки при Академії ФБР, який дістав назву від вигаданого кримінального району Нью-Йорка з коміксів про Жовтого хлопчика (автор Джозеф Пулітцер).

[11](#) Кетчер — гравець у бейсболі, який приймає м'яч від пітчера, оцінює ситуацію в грі й радить найкращий спосіб подачі; дім — основна база, позиція кетчера. Зазвичай студенти коледжів США, які беруть участь у спортивних змаганнях, отримують грошову винагороду.

[12](#) «FBI Law Enforcement Bulletin» — щомісячний журнал ФБР.

[13](#) Міннесотський багатопрофільний особистісний опитувальник («MMPI») аналізує приховані психопатологічні переживання; тест Роршаха — дослідження особистості за допомогою картинок із різноколірними плямами; тематичний апперцептивний тест — для

виявлення особливостей реагування на соціальне середовище; тест дитячого нейропсихіатра Лоретти Бендер перевіряє здатність відтворювати зображення.

[14](#) Імовірно, Кларіс згадує пожежі та вибухи на хімічному заводі, які сталися у 1988 році в місті Гендерсон, штат Невада.

[15](#) Ендрю, герцог Йоркський (нар. 1960) — другий син королеви Єлизавети II, відомий скандальним розлученням із Сарою Фергюсон.

[16](#) «National Tattler» — вигаданий американський таблоїд, також фігурує в романі Гарріса «Червоний дракон» і в телесеріалі «Ганнібал» (2013—2015, канал NBC).

[17](#) $\approx 0,6$ м.

Розділ 2

У доктора Фредеріка Чилтона, п'ятдесятивосьмирічного директора Балтиморської лікарні для психічно хворих злочинців, є довгий широкий стіл, на якому немає важких або гострих предметів. Деякі працівники називають цей стіл бастіоном. Інші працівники уявлення не мають, до чого тут бастіон. Доктор Чилтон сидів за столом, коли в його кабінет увійшла Кларіс Старлінг.

— У нас тут побувало багато детективів, але таких гарненьких я не пригадую, — сказав Чилтон, так і не вставши.

Навіть не задумуючись, Старлінг збагнула, що його простягнута рука блищить від ланоліну, яким він змастив собі волосся. Вона першою відпустила його долоню.

— Міс Стерлінг, чи не так?

— Старлінг, докторе, через «а». Дякую, що приділили мені час.

— То ФБР переходить на дівчат, як і решта, ха-ха!

Директор додав до своїх слів нікотинову посмішку, якою він зазвичай розмежовував речення.

— Бюро не стоїть на місці, докторе Чилтон. Це точно.

— Ви пробудете в Балтиморі кілька днів? Тут, до речі, можна так само гарно провести час, як у Вашингтоні чи Нью-Йорку, якщо ти знаєш місто.

Кларіс відвела очі, аби не бачити його посмішку, й тієї ж миті збагнула, що Чилтон помітив її гидливість.

— Я впевнена, що це чудове місто, проте моє завдання полягає в тому, щоб побачитися з доктором Лектером і доповісти про це сьогодні ввечері.

— Може, ви залишите мені номер, щоб я міг зв'язатися з вами у Вашингтоні потім?

— Звісно. Дякую за турботу. Цим проектом керує спеціальний агент Джек Кроуфорд, ви завжди можете вийти на мене через нього.

— Зрозуміло, — відповів Чилтон. Його щоки, поцятковані рожевими плямами, контрастували з неймовірним брунатно-рудим кольором шевелюри.

— Дайте мені, будь ласка, своє посвідчення, — сказав він.

Директор так і не запропонував їй сісти, і Кларіс стояла, поки він неквапливо роздивлявся документ. Тоді він повернув перепустку й підвівся.

— Це забере небагато часу. Ходімо.

— Я гадала, що ви мене проінструктуєте, докторе Чилтон, — сказала Кларіс.

— Ми можемо зробити це дорогою, — відповів він і вийшов із-за столу, поглядаючи на наручний годинник. — За пів години в мене ланч.

Чорт забирай, вона мусила швидше, краще його прочитати. Певно, він не такий уже пришепек. Може, він має якусь корисну інформацію. Їй би не завадило хоч раз грайливо всміхнутися, попри те що директор їй не сподобався.

— Докторе Чилтон, у нас із вами зустріч зараз. Ми домовилися на зручну для вас годину, щоб ви змогли приділити мені трохи часу. Протягом інтерв'ю можуть з'ясуватися певні деталі, і мені буде потрібно продивитися з вами деякі відповіді.

— Я дуже, дуже в цьому сумніваюсь. О, перед виходом мені треба зробити телефонний дзвінок. Я наздожену вас у приймальні.

— Можна мені лишити тут пальто й парасолю?

— Там, — відповів Чилтон. — Віддайте їх Алану в приймальні. Він подбає про них.

На Алані було вбрання, схоже на піжаму, яку видають пацієнтам. Він протирав попільнички краєчком сорочки. Алан прийняв у Старлінг пальто, водячи за щокою язиком.

— Дякую, — сказала вона.

— Будь ласка, нема за що. Ви часто серете?

— Що ви сказали?

— Воно у вас до-о-овге виходить?

— Краще я сама це повішу деінде.

— Вам же нічого не заважає — можна нахилитися й дивитися, як воно вилізає, спостерігати, як змінює колір, коли на нього повітря потрапляє, ви так робите? Вам не здається, що воно схоже на великий коричневий хвіст?

Алан не відпускав пальто.

— Доктор Чилтон хоче бачити вас у своєму кабінеті, негайно, — сказала Старлінг.

— Ні, не хочу, — зауважив Чилтон. — Повісь пальто в шафу, Алане, і не діставай його, поки нас не буде. *Виконуй*. У мене була секретарка, але скорочення бюджету її забрало. Тепер приходить дівча, яке три години на день друкує документи, а потім — Алан. Куди поділися всі секретарки, міс Старлінг?

Він блиснув скельцями окулярів, поглянувши на неї, й додав:

— Ви озброєні?

— Ні, не озброєна.

— Дозвольте оглянути вашу сумочку й валізу.

— Ви ж бачили моє посвідчення.

— І там сказано, що ви студентка. Будь ласка, дозвольте оглянути ваші речі.

***

Кларіс Старлінг здригнулася, коли за нею гримнули перші важкі сталеві двері та клацнув засув. Чилтон ішов зеленим казенним коридором трохи попереду, крізь запахи лізолу й далеке грюкання. Старлінг злилася, що дозволила Чилтону порпатися в сумочці й валізі, і їй довелося придушити в собі цю злість, щоб мати змогу зосередитись. Усе було гаразд. Вона відчула міцне підґрунтя самоконтролю, наче стійке гравійне дно серед швидкої течії.

— Лектер завдає багато клопоту, — кинув Чилтон через плече. — Щодня санітар витрачає принаймні десять хвилин, виймаючи скріпки з періодичних видань, які він отримує. Ми намагалися скасувати або скоротити передплату, але він написав скаргу, і суд нам не дозволив. Його кореспонденція також була дуже широкою. На щастя, обсяги зменшилися після того, як Лектера затьмарили інші герої новин. Бо деякий час здавалося, що кожен мізерний студент, який пише диплом магістра психології, намагається якимось боком залучити до нього Лектера. Медичні журнали й досі публікують його статті, тільки заради збоченського захвату, який спричиняє його ім'я під заголовком.

— А мені здалося, що він написав непогану статтю про хірургічну залежність у «Журнал клінічної психіатрії», — сказала Старлінг.

— Здалося? Та що ви кажете? *Ми* намагалися дослідити Лектера. Подумали — ось шанс зробити знаменне дослідження, бо ж це велика рідкість — упіймати такого одного живцем.

— Такого одного — це кого?

— Чистого соціопата, котрим він, вочевидь, і є. Але Лектер непроникний, він надто витончений для наших стандартних тестів. І, слово честі, як же він нас ненавидить. Мене вважає своїм заклятим ворогом. Кроуфорд дуже розумно вчинив, правда ж? Коли надумав використати вас проти Лектера.

— Що ви маєте на увазі, докторе Чилтон?

— Молода жінка, аби його «завести», мабуть, так це називається. Гадаю, Лектер уже кілька років не бачив жінок, хіба що краєм ока розгледів кількох прибиральниць. Зазвичай ми сюди жінок не пускаємо. Від них у в'язниці тільки лихо.

Ну й пішов ти нахер, Чилтоне.

— Докторе, я закінчила Університет Вірджинії з відзнакою. Це не інститут шляхетних панянок.

— У такому разі ви в змозі запам'ятати правила: не просовувати руки крізь ґрати, не торкатися ґрат. Не передавати йому нічого, крім м'якого паперу. Жодних ручок, жодних олівців. Йому час від часу видають спеціальні маркери з м'якою голівкою. Папір, який ви йому передаєте, не має містити скріпок, скоб чи булавок. Предмети можна передавати тільки через висувну тацю для їжі. Повертаються предмети також крізь тацю. Жодних винятків. Не приймати жодних предметів, які він намагається передати крізь ґрати. Ви мене зрозуміли?

— Зрозуміла.

Вони пройшли ще двоє дверей, і денне світло лишилося позаду. Тепер вони проминули загальні палати, де пацієнти мають змогу спілкуватись одне з одним, і спустилися на територію, де немає вікон і спілкування. Лампи в коридорах захищені товстими ґратками, наче ліхтарі в машинному відсіку на кораблі. Доктор Чилтон зупинився під однією з таких ламп. Коли їхні кроки стихли, Старлінг почула, як десь там, за стіною, лунає хрипкий голос, спотворений криком.

— Лектера ніколи не виводять за межі камери без гамівної сорочки, перев'язів на все тіло та маски, — сказав Чилтон, — і зараз я вам покажу чому. Протягом першого року після того, як його сюди направили, він повадився зразково. Охорона трохи розслабилася — то було ще за минулого керівництва, самі розумієте. Восьмого липня 1976 року після обіду він поскаржився на біль у грудях, і його перевели в лазарет. Гамівну сорочку зняли, щоб легше було провести

електрокардіограму. Коли над ним схилилася медсестра, ось що він із нею зробив.

Чилтон простягнув Кларіс Старлінг пошарпану фотографію.

— Лікарям вдалося врятувати їй одне око. Увесь цей час Лектер був підключений до моніторів. Він зламав їй щелепу, аби відкусити язика. Його пульс жодного разу не перевищив показник у вісімдесят п'ять ударів за хвилину, навіть коли він його проковтнув.

Старлінг не знала, що гірше — фотографія чи увага Чилтона, з якою його швидко, чіпкі очі ковзнули її обличчям. Вона уявила спраглу курку, що скльовує сльози зі щік.

— Ось де я його тримаю, — сказав Чилтон і натиснув кнопку біля масивних половинчастих дверей із безпечного скла. Санітар, який стояв за ними, пустив їх у лікарняний блок.

Старлінг прийняла важке рішення й зупинилася одразу за порогом.

— Докторе Чилтон, нам справді потрібні результати цих тестів. Якщо доктор Лектер вважає вас за ворога, якщо він так на вас зациквився, як ви самі кажете, то чи не буде наша бесіда успішнішою, якщо я поговорю з ним сам-на-сам? Що скажете?

Чилтон смикнув губою:

— Мене це ідеально влаштовує. Могли запропонувати ще в моєму кабінеті. Я б послав із вами санітара й зекономив час.

— Я б запропонувала, якби ви мене тоді проінструктували.

— Гадаю, більше ми з вами не побачимося, міс Старлінг... Барні, коли вона закінчить із Лектером, виклич когось, щоб її вивели.

Чилтон пішов, навіть не поглянувши на Кларіс.

Тепер перед нею стояв кремезний незворушний санітар, а за його спиною на стіні виднілися беззвучний годинник і шафа з металевої сітки, в якій зберігалися гамівні сорочки, маски, балончик «Мейс»¹⁸ і рушниця з транквілізатором. На рамі висіла довга жердина з викривленням у формі літери U на одному з кінців, щоб притискати маячних пацієнтів до стіни. Санітар дивився на Старлінг.

— Доктор Чилтон уже сказав, щоб ви не торкалися ґрат? — запитав він високим і водночас захриплим голосом. Кларіс він нагадував

Альдо Рея¹⁹.

— Так, сказав.

— О'кей. Він у кінці коридору, остання камера праворуч.

Тримайтеся середини проходу, коли будете йти, і ні на що не зважайте.

Можете віднести йому пошту, щоб розмова легше пішла, — сказав санітар. Здавалося, він по-своєму тішиться з цієї ситуації. — Просто покладіть її в тацю та проштовхніть усередину. Якщо та шухляда буде з його боку, то її можна витягти за мотузку, або він сам її просуне. Той отвір влаштовано так, що він не зможе до вас дотягтися.

Санітар віддав їй два журнали, із яких випадали розкріплені сторінки, три газети й кілька розкритих листів.

Коридор був тридцять ярдів завдовжки, палати розташовувалися по обидва боки. Деякі були оздоблені м'якою оббивкою, а посередині дверей — віконце для спостереження, довге й вузьке, наче стрілецька бійниця. Інші скидалися на стандартні тюремні камери з ґратами, що виходили в коридор. Кларіс Старлінг відчувала, що в камерах є люди, але намагалася на них не дивитися. Вона вже подолала половину шляху, коли чийсь голос просичав:

— Я чую, як пахне твоя пизда.

Кларіс вдала, що нічого не почула, й рушила далі.

В останній камері горіло світло. Наближаючись, вона відсунулася до лівої стіни, щоб зазирнути туди здалеку, розуміючи, що клацання підборів уже давно сповістило про її прихід.

[18](#) «Масе» — марка сльозогінного газу.

[19](#) Aldo Ray (1926—1991) — американський актор, типаж «крутого» здорованя з хрипким голосом.

Розділ 3

Камера доктора Лектера вдалині від інших; навпроти неї, з іншого боку коридору, — нічого, крім комори, і взагалі вона унікальна з будь-якого погляду. Першу загорожу становлять ґрати, а за ними на такій відстані, що людині не дістати, натягнуто міцну нейлонову сітку — від підлоги до стелі й від стіни до стіни. За сіткою Старлінг розгледіла стіл, закріплений на підлозі болтами і завалений стосами книжок у м'якій обкладинці та паперами, і стілець із прямою спинкою, також прикручений до підлоги.

Сам доктор Ганнібал Лектер сидів, відкинувшись на своєму ліжку, й переглядав італійське видання журналу «Vogue». У правій руці він тримав оберемок сторінок і складав їх біля себе лівою. На лівиці доктора Лектера було шість пальців.

Кларіс Старлінг зупинилася недалеко від ґрат, на відстані в ширину невеликого проходу.

— Докторе Лектер.

Вона була задоволена тим, як прозвучав її голос.

Доктор відірвав очі від журналу.

На мить їй здалося, що погляд Лектера гуде, але то був тільки шум крові у вухах.

— Мене звати Кларіс Старлінг. Можна з вами поговорити?

У відстані, на якій вона зупинилась, і в її голосі явно простежувалася чемність.

Доктор Лектер замислився, притиснувши палець до зімкнутих губ. Потім неквапливо піднявся з ліжка, плавно пройшовся своєю кліткою і став перед нейлоною сіткою, дивлячись повз перепону, наче сам обирав, де йому зупинитися.

Вона помітила, що Лектер маленький та елегантний. У його жилих руках і долонях відчувалася сила — так само як у Старлінг.

— Доброго ранку, — привітався він, наче щойно відчинив двері у своїй оселі. У його інтелігентному голосі чулася легка металева хрипкість, можливо, від того, що голос тривалий час лишався без уживання.

У доктора Лектера бордові очі, і світло відбивається в них маленькими червоними цятками. Інколи здається, що ті цятки іскрами

злітаються в самий центр. Його погляд повністю заволодів Старлінг.

Вона підійшла трохи ближче до ґрат. Волосся на руках стало дибки й напинало зсередини рукави.

— Докторе, у нас великі проблеми з укладанням психологічних портретів. Я хочу попросити вас про допомогу.

— «У нас», тобто у відділу поведінкової психології в Куантіко. Можу припустити, що ви працюєте на Джека Кроуфорда.

— Так, на нього.

— Дозвольте поглянути на ваше посвідчення.

Кларіс цього не очікувала.

— Я вже пред'являла його в... кабінеті директора.

— Тобто ви пред'явили його Фредерікові Чилтону, доктору філософії?

— Так.

— А ви бачили його посвідчення?

— Ні.

— Перелік його наукових звань досить стислий, можу вас запевнити. Ви вже познайомилися з Аланом? Чарівний, так? Із котрим із цих двох ви охочіше вели б розмову?

— Загалом, мабуть, з Аланом.

— Ви можете виявитися журналісткою, яку доктор Чилтон пустив сюди за гроші. Гадаю, у мене є право поглянути на ваше посвідчення.

— Гаразд.

Кларіс показала йому ламінований документ.

— Я нічого не бачу на такій відстані, передайте його мені, будь ласка.

— Не можу.

— Бо воно жорстке.

— Так.

— Спитайте в Барні.

Прийшов санітар і оголосив:

— Докторе Лектер, я дозволю передати вам це посвідчення. Але якщо ви не повернете його, коли я попрошу, якщо доведеться піднімати всіх на ноги й гамувати вас, аби його повернути, то я сильно засмучусь. А якщо ви мене засмутите, то доведеться тримати вас у перев'язках, поки я трохи не відійду. Харчування крізь трубочку,

перевдягання «почесних штанців» двічі на день і все таке інше. А ще я тиждень не віддаватиму вам пошту. Зрозуміли?

— Звісно, Барні.

Таця з посвідченням ковзнула в камеру, і доктор Лектер підняв його до світла.

— Курсант? Тут сказано «курсант». Джек Кроуфорд посилає *курсанта* на розмову зі мною?

Він постукав карткою по дрібних білих зубах і вдихнув її запах.

— Докторе Лектер, — сказав Барні.

— Так, звичайно.

Він поклав посвідчення назад у тацю, і Барні витяг її назовні.

— Так, я й досі проходжу стажування в Академії, — сказала Старлінг, — але ми говоримо не про ФБР, йдеться про психологію. Гадаю, ви можете самотійно визначити, чи маю я достатню кваліфікацію, щоб спілкуватися з вами на цю тему, чи не так?

— Хм-м-м, — сказав доктор Лектер. — Власне... як підступно з вашого боку. Барні, як гадаєш, можна принести офіцеру Старлінг стілець?

— Доктор Чилтон нічого не казав мені про стілець.

— А що тобі підказує гарне виховання, Барні?

— Вам принести стілець? — спитав Барні в Кларіс. — Можна організувати, але він ніколи... ну, зазвичай, ніхто не лишається тут надовго.

— Так, дякую, — відповіла Старлінг.

Барні приніс складаний стілець із замкненої комори в коридорі навпроти, установив його і пішов.

— А тепер, — сказав Лектер, сідаючи за стіл боком, щоб дивитися на Кларіс, — що сказав вам Мігґс?

— Хто?

— Множинний²⁰ Мігґс, із камери, що далі коридором. Він щось до вас просичав. Що він сказав?

— Він сказав: «Я чую, як пахне твоя пизда».

— Зрозуміло. Особисто я не чую. Ви користуєтеся кремом для шкіри фірми «Евіан», а інколи — парфумами «I L'Air du Temps»²¹, але не сьогодні. Сьогодні ви категорично не напахтилися. Що ви думаєте з приводу того, що сказав вам Мігґс?

— Він вороже налаштований із причин, які мені не відомі. Дуже шкода. Він вороже ставиться до людей, а вони — до нього. Замкнене коло.

— А ви до нього вороже налаштовані?

— Співчуваю через його психічний розлад. Поза тим, він чинить багато галасу. Як ви здогадалися про парфуми?

— За запахом із вашої сумочки, коли ви діставали посвідчення. Гарна сумочка.

— Дякую.

— Ви взяли свою найкращу сумочку, чи не так?

— Так.

Це була правда. Вона заощаджувала гроші на цю класичну просту сумочку, і то був у неї найбільш вишуканий аксесуар.

— Набагато краща за ваші туфлі.

— Сподіваюся, до них також дійде черга.

— Не маю жодного сумніву.

— Малюнки на стінах — ваші, докторе?

— А ви гадаєте, я викликав сюди дизайнера?

— Отой, що над раковиною, це європейське місто?

— Флоренція. Палаццо Веккіо та Дуомо, вид із Бельведеру.

— Ви малювали з пам'яті, усі ці деталі?

— Пам'ять, офіцере Старлінг, це все, що я маю замість краєвидів.

— А на іншому — розп'яття? Середній хрест порожній.

— Голгофа після зняття з хреста. Пастель і «меджик-маркер» на пергаменті для пакування м'яса. Ось що насправді отримав злодій, якому обіцяли Рай, коли жертвне ягня забрали геть.

— І що саме?

— Ясна річ, йому переламали ноги, як і його випадковому сусідові, який глузував із Христа. Ви що, зроду не читали Євангелія від Йоанна? Тоді раджу картини Дуккіо, він дуже точно зображає розп'яття. Як Вілл Ґрем? Який у нього вигляд?

— Я не знайома з Віллом Ґремом.

— Ви знаєте, хто він. Протеже Джека Кроуфорда. Який був до вас. Як його обличчя?

— Я ніколи його не бачила.

— Це називається «обрізати старі зв'язки», офіцере Старлінг, якщо ви не заперечуєте.

Кілька секунд тривала мовчанка, а тоді Кларіс випалила:

— Натомість ми б могли підшити дещо з давно відрізаного.

Я принесла...

— Ні. Ні, це нерозумно й неправильно. Ніколи не користуйтеся дотепами, щоб плавно перейти до іншої теми. Послухайте, поки об'єкт усвідомлює подібні дотепи й відповідає на них, суб'єкт має змогу провести швидкий безсторонній аналіз, що згубно впливає на настрій. Наше спілкування відбувається в площині доброго гумору. У вас непогано виходило, ви були чемні й сприйнятливі до чемності, ви ввійшли в довіру, поділившись принизливою правдою про Мітса, та ось ви вдаєтеся до незграбної спроби перевести розмову на свою анкету. Так не годиться.

— Докторе Лектер, ви — досвідчений клінічний психіатр. Гадаєте, я настільки дурна, щоб намагатися маніпулювати вами через настрій? У жодному разі, повірте. Я прошу вас заповнити анкету, а ви погодитесь або відмовитесь. Невже буде якась шкода від того, що ви просто поглянете на ці запитання?

— Офіцере Старлінг, ви читали періодичні видання, які останнім часом виходили у відділі поведінкової психології?

— Так.

— І я теж. Дурники з ФБР відмовляються надсилати мені «Правоохоронний вісник», проте я дістаю його від перекупників, а також виписую «Новини» Джона Джея²² й психіатричні журнали. Вони поділяють людей, які скоюють серійні вбивства, на дві категорії — організовані та неорганізовані. Що ви про це думаєте?

— Базовий підхід... очевидно, що вони...

— «Примітивний», ось який термін слід ужити. Фактично наука психологія здебільшого недорозвинена, а практика поведінкового аналізу перебуває на рівні френології²³. Від початку психологія має справу з не дуже якісним матеріалом. Підіть на будь-який психологічний факультет у коледжі й погляньте на студентів і викладацький персонал: ентузіасти аматорських радіостанцій та інші недолугі спеціалісти з розладів особистості. Навряд вони належать до розумової еліти кампусу. «Організовані» та «неорганізовані». Яке приземлене, буденне мислення.

— Як би ви змінили цю класифікацію?

— Я б не став її міняти.

— Із приводу публікацій: я читала ваші статті про хірургічну залежність та правобічні й лівобічні вирази обличчя.

— Так, вони першокласні, — сказав доктор Лектер.

— Я теж так подумала, як і Джек Кроуфорд. Він звернув на них мою увагу. Це одна з причин, чому він так непокоїться, щоб ви...

— Кроуфорд-Стоїк непокоїться? Мабуть, він дуже зайнятий, якщо набирає собі помічників із лав студентів.

— Так, зайнятий, і він хоче...

— Зайнятий Баффало Біллом.

— Припускаю, що так.

— Ні, не «припускаю, що так». Офіцере Старлінг, ви знаєте напевне, що справа в Баффало Біллі. Я гадав, Джек Кроуфорд послав вас розпитати мене про нього.

— Ні.

— То ви не намагаєтеся манівцями підійти до цієї теми.

— Ні, я прийшла, бо нам потрібні ваші...

— Що вам відомо про Баффало Білла?

— Про нього взагалі небагато відомо.

— Газети щось випустили?

— Не думаю. Докторе Лектер, я не бачила жодних конфіденційних матеріалів у цій справі, моя робота полягає в тому...

— Скількома жінками послуговувався Баффало Білл?

— Поліція знайшла п'ятьох.

— З усіх було знято шкіру?

— Частково так.

— У газетах ніколи не пояснювалось, звідки пішло його ім'я. Ви знаєте, чому його називають Баффало Біллом?

— Так.

— Розкажіть мені.

— Розкажу, якщо ви проглянете анкету.

— Прогляну, нехай. А тепер: чому?

— Усе почалося з невдалого жарту в «убивчому» відділі Канзас-Сіті.

— Так?

— Його назвали Баффало Біллом, бо він оббіловує жінок, наче бізонів²⁴.

Старлінг збагнула, що проміняла почуття страху на усвідомлення власного запроданства. Із цих двох станів вона б радше обрала страх.

— Передайте мені анкету.

Старлінг проштовхнула в отвір синю секцію. Вона нерухомо сиділа, поки Лектер гортав сторінки. Тоді він опустив папери назад у тацю.

— Ох, офіцере Старлінг, невже ви гадаєте, що зможете препарувати мене за допомогою такого тупого знаряддя?

— Ні, я гадаю, що ви можете поділитися своєю точкою зору й допомогти нам у цьому дослідженні.

— І який у мене може бути для цього мотив?

— Цікавість.

— До чого?

— До причин, з яких ви тут опинилися. До того, що з вами сталося.

— Нічого зі мною не сталося, офіцере Старлінг. Я сам стався. Вам не вдасться звести мене до самої низки факторів впливу. Ви поступилися добром і злом перед поведінковою психологією, офіцере Старлінг. Ви всіх одягли в моральні «почесні штанці» — ніхто ніколи й ні в чому не винен. Подивіться на мене, офіцере Старлінг. Чи не наважитесь ви визнати, що я — зло? Я — зло, офіцере Старлінг?

— Я гадаю, що ви деструктивний. Як на мене, це те саме.

— Отже, зло — деструктивне? Тоді *бурі* — теж зло, якщо все так просто. Ще є *пожежі*, а також *гради*. У сфері страхування це називається «Боже Провидіння».

— Умисне...

— Я колекціоную обвали церков, для забави. Ви бачили той нещодавній випадок у Сицилії? Дивовижно! Фасад упав під час святкової меси, розчавивши шістдесят п'ять бабусь. Це було зло? Якщо так, то хто його спричинив? Якщо Він існує там, угорі, то Він просто обожнює такі забави, офіцере Старлінг. Тиф і лебеді — усі вони пішли з одного джерела.

— Я не можу знайти вам пояснення, докторе, проте знаю того, хто може.

Піднявши руку, він зупинив її. Кларіс відзначила, що рука пропорційно складена, хоча на ній два однакові середні пальці. Найрідкісніша форма полідактилії.

Коли він знову заговорив, голос був м'яким і приємним:

— Вам би хотілося вирахувати мене, офіцере Старлінг. Ви така амбітна, правда? А знаєте, якою ви постаєте в моїх очах, із вашою гарною сумочкою та дешевим взуттям? Ви скидаєтесь на селючку. Причесану, честолюбну селючку, якій бракує смаку. Ваші очі схожі на дешеві камені, що їх добирають за знаком зодіаку, — так само зблискують на поверхні, коли ви здобуваєте чергову незначну перемогу. Але за тими очима ховається кмітливий розум, так? Ви відчайдушно намагаєтесь бути несхожою на власну матір. Добре харчування забезпечило вам гарну фізичну форму, але від землекопів вас відділяє не більш ніж одне покоління, офіцере Старлінг. Ви Старлінг-Західна-Вірджинія чи Старлінг-Окі²⁵, офіцере? Ви вагалися між коледжем і жіночим батальйоном армії США, так? Хочете, я розповім дещо особисте про вас, курсанте Старлінг? У вашій кімнаті зберігається ланцюжок із золотими намистинами²⁶, і тепер щоразу, як ви помічаєте цей несмак, вам стає трохи гидко, правда? Усі ті нудні подяки, що відкривали шлях до пестоців, коли доводилося марудитися за кожну намистину. Нудно. Нудно. Неціка-а-а-аво-о. Розум може багато чого зіпсувати, так? І смак стає безжальним. Ви будете обмірковувати нашу розмову, і вам пригадається тупий, звірячий біль у його обличчі, коли ви поривали з ним стосунки... Якщо ланцюжок із намистинами стає несмаком, то що буде далі? Ви ж думаєте про це — ночами?

Доктор Лектер питав її напрочуд лагідним голосом. Старлінг підвела голову, щоб поглянути йому у вічі.

— А ви багато бачите, докторе Лектер. Не заперечуватиму жодного вашого слова. Але, бажаєте ви того чи ні, ось на яке запитання ви мені зараз відповісте — чи стане вам сили застосувати це всеосяжне сприйняття до себе? Подібні речі важко вислуховувати. Я це дізналася протягом останніх кількох хвилин. А як щодо вас? Погляньте на себе й напишіть правду. Вам не знайти більш вдалого і складного об'єкта для дослідження. А може, ви просто боїтеся самого себе.

— А ви впertі, правда, офіцере Старлінг?

— Очевидно, що так.

— І вам противна сама думка про те, що ви можете виявитися посередністю. Чи не боліло б вам? О! Проте ви далекі від

посередності, офіцере Старлінг. Вам лишається тільки страх поразки. Які у вас намистини, по сім міліметрів?

— По сім.

— Із вашого дозволу, я дам вам пораду. Знайдіть просвердлені камінці тигрового ока та понанизуйте їх по черзі з золотими намистинами. Можете зробити два через три або один через два, як вам більше до вподоби. Тигрове око пасуватиме до ваших очей і підкреслить колір волосся. Вам колись дарували валентинки?

— Так.

— Уже розпочався Великий піст. День святого Валентина всього за тиждень, гм-м-м, сподіваєтесь отримати вітання?

— Хто знає.

— Так, ніхто не знає... Нещодавно я розмірковував про День святого Валентина. Мені пригадався один кумедний випадок. А зараз я гадаю, що у Валентинів день міг би ошчасливити вас, *Кларіс Старлінг*.

— Яким чином, докторе Лектер?

— Я відправлю вам чудову валентинку. Треба буде про це подумати. А наразі прошу мене вибачити. До побачення, офіцере Старлінг.

— А наше дослідження?

— Якось мене намагався вирахувати переписувач населення. Я з'їв його печінку з кінськими бобами та великою пляшкою «Амароне»²⁷. Повертайтеся до школи, крихітко Старлінг.

Ганнібал Лектер, ввічливий до останнього, так і не обернувся до неї спиною. Він зробив крок назад від сітки, потім повернувся до тюремного ліжка, ліг на нього й набрав такого байдужого вигляду, наче хрестоносець у домовині.

Раптом Старлінг відчула спустошеність, немов щойно здала кров. Вона довше, ніж того вимагали обставини, складала папери до валізи, бо спочатку ноги її не слухали. Старлінг перейнялася поразкою, а вона ненавиділа програвати. Вона склала стілець і притулила його до дверцят комори. Їй знову доведеться йти повз Міггса. Барні сидів десь удалині й, здавалося, читав. Можна було б його покликати, аби він прийшов по неї. Клятий Міггс. Це ж не гірше, ніж щодня минати в місті будівельників або неповоротких кур'єрів. Кларіс вирушила коридором до виходу.

Просто біля неї просичав голос Міггса:

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ